

PREDSLOV

„Zdá sa, že nespravodlivý je ten, kto nedbá na zákony, ďalej ten, kto si nárokuje mať viac a napokon ten, kto nedbá na občiansku rovnosť. Takže je jasné, že spravodlivý bude ten, kto dbá na zákony a občiansku rovnosť. Právo je teda úcta k zákonu a občianskej rovnosti.“

Aristoteles

Poznať právo znamená v súčasnosti tiež poznať rozhodovaciu činnosť súdov pri riešení káuz a pri aplikácii právnych noriem na konkrétny prípad. To bolo aj dôvodom, prečo sa dve spoluautorky rozhodli zosumarizovať súdne rozhodnutia ku konkrétnym aplikačným problémom obchodného práva. Otázkou spravodlivosti sa zaoberali učenici už od čias Aristotela, kedy sa so spravodlivosťou spájala aj poctivosť a slušnosť. Napriek plynutiu vekov sa aj dnes objavuje potreba poznania práva.

Je nesporné, že vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie nastali zmeny v mnohých oblastiach spoločenského a hospodárskeho života, v nemalej miere sa to dotklo aj právneho poriadku Slovenskej republiky. Rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie majú precedenčnú povahu a sú záväzné aj na území Slovenskej republiky, čo postupne núti právnu teóriu, ale aj aplikačnú právnu prax, aby prispôsobila svoje jednoznačné závery o formálnej nezáväznosti judikatúry. S takto zmeneným pohľadom na záväznosť súdnych rozhodnutí je prepojená aj požiadavka na poznanie argumentačne dokonalých odôvodnení súdnych rozhodnutí.

Výber rozhodnutí súdov týkajúcich sa práve riadenia obchodných spoločností spracovali spoluautorky s cieľom priblížiť to čo najväčšiemu počtu subjektov, ktoré to môžu využiť v praxi, a zároveň posunúť myslenie o nezáväznosti judikatúry do inej roviny v súlade s vývojom európskeho práva, ktorého je Slovenska republika súčasťou.

Autorky

Základné imanie

§ 58 OBZ

Spoločník obchodnej spoločnosti, ktorá návrh na zápis do obchodného registra podala, nie je účastníkom konania, pretože ho zákon za účastníka konania neoznačuje. V konaní vo veciach obchodného registra začatého na návrh právnickej osoby („podnikateľa“), ktorej sa zápis v registri týka, registrový súd rozhoduje len o právach a povinnostiach navrhovateľa ako účastníka konania.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 28. februára 1995, sp. zn. 2 Obdo 6/94)

Doplnková právna veta:

Konanie vo veciach obchodného registra začína na návrh fyzickej osoby alebo právnickej osoby (ďalej len „podnikateľ“), ktorej sa zápis v registri týka, alebo osôb oprávnených na to podľa zákona (§ 200a ods. 1 OSP). Nesporové konanie, ku ktorému patrí aj konanie vo veciach obchodného registra, nepozná zvláštnu úpravu pre určenie účastníkov konania, a preto pri ich vymedzení treba vychádzať zo všeobecnej úpravy účastníkov konania obsiahnutej v ustanoveniach § 90 až 94 OSP.

Z odôvodnenia:

Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací zmenil uznesenie prvostupňového súdu tak, že návrh na zápis do obchodného registra v časti – sídlo, spoločníci, vklady a konateľ zamietol. Rozhodol tak s odôvodnením, že bez vedomia konateľa spoločnosti Dr. B., za jeho neúčasti, ako aj za neúčasti spoločníčky A. B. sa 17. februára 1993 konalo valné zhromaždenie spoločnosti, ktorého sa zúčastnil Ing. B. a spoločník B. Účasť Ing. B. na valnom zhromaždení nemožno považovať za účasť spoločníka spoločnosti, pretože len pôvodní spoločníci majú oprávnenie hlasovať a rozhodnúť tak o súhlase s prevodom obchodného podielu spoločníka. Za tohto zistenia je rozhodnutie valného zhromaždenia právne neúčinné a naďalej sú spoločníkmi pôvodní spoločníci a konateľom spoločnosti je Dr. B. Proti tomuto uzneseniu podala dovolanie A. B., spoločníčka obchodnej spoločnosti navrhovateľa a žiadala, aby rozhodnutie odvolacieho súdu bolo zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Poukazovala, že Dr. B., na valnom zhromaždení spoločnosti prítomný bol a súhlasil so všetkými navrhovanými zmenami v spoločnosti, aj keď zápis z valného zhromaždenia nepodpísal Dr. B., ako konateľ spoločnosti vedel, že Ing. B. (manžel) bol splnomocnený na všetky úkony a práva vyplývajúce zo zmluvy a zákona, teda aj oprávnenie zúčastniť sa a hlasovať

na valnom zhromaždení za spoločníčku A. B. Najvyšší súd SR, ako súd dovolací podľa § 243b ods. 4 OSP a § 218 ods. 1 písm. b) OSP, dovolanie proti napadnutému uzneseniu odmietol, pretože bolo podané niekým, kto na dovolanie nie je oprávnený.

▣ Správa vkladu

§ 60, § 100, § 101, § 102, § 103, § 104, § 110 OBZ

Žaloba na určenie neplatnosti spoločenskej zmluvy nemôže byť úspešná, ak nemožno prejednať jej neplatnosť so všetkými účastníkmi zmluvy. Účastníkovi konania majú byť všetci účastníci zmluvy, či už na strane žalobcov, alebo žalovaných. Ak žaloba takéto prejednanie neumožňuje, nemôže byť úspešná.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 7. septembra 1995, sp. zn. 4 Obo 271/95)

▣ Správa vkladu

§ 60 OBZ; § 66 o. z.

K tomu, aby odstoupení bolo spoločnosti doručeno, je treba, aby sa dostalo do sféry její dispozície, pričomž je logické, že za spoločnosť ako právnickou osobu bude odstoupení preberať vždy osoba fyzická, napríklad osoba, ktorá je za spoločnosť oprávnená prijímať poštu. Predání oznámení o odstoupení z funkcie predsedovi predstavenstva akciové spoločnosti tento požadavek beže zbytku splňuje, neboť jde nepochybně o osobu, která je oprávněna za společnost přijímat poštu. Předáním oznámení o odstoupení z funkcie predsedovi predstavenstva akciové spoločnosti je odstoupení doručeno spoločnosti. Doručení odstoupení spoločnosti nastávají účinky oznámení odstoupení příslušnému orgánu spoločnosti, tedy vzniká povinnost příslušného orgánu spoločnosti projednat odstoupení na nejbližším zasedání poté, co se o odstoupení dověděl (§ 66 odst. 1 věta čtvrtá obch. zák.). Výkon funkcie končí dnem, kdy bylo odstoupení projednáno nebo mělo být projednáno příslušným orgánem (§ 66 odst. 1 věta třetí obch. zák.).

(rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 10. februára 2009, sp. zn. 29 Cdo 2863/2008)

Správa vkladu

§ 60 OBZ

Správu vkladu vykonáva správca vkladu spravidla od založenia obchodnej spoločnosti až do jej vzniku. V spoločenskej zmluve alebo v zakladateľskej zmluve, alebo v zakladateľskej listine musí byť pri kapitálových spoločnostiach určená výška základného imania a v spoločenskej zmluve o založení obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným aj výška vkladu jednotlivých spoločníkov. Vlastníctvo k predmetu vkladov môže spoločnosť nadobudnúť najskôr až momentom vzniku, keď nadobudne spôsobilosť na práva a povinnosti, ako aj spôsobilosť na právne úkony. Správca vkladov spravuje časti vkladov a vklady, ktoré boli splatené celkom. Správca vkladu musí byť určený v spoločenskej zmluve a podpísaním spoločenskej zmluvy zároveň zakladateľ prejaví súhlas s výkonom funkcie správcu vkladu. Určenie správcu vkladu je obligatórnou náležitosťou spoločenskej zmluvy pri založení spoločnosti s. r. o. Správa peňažných vkladov sa realizuje najmä uložením finančných prostriedkov na účet založený na tento účel. Správca vkladu je povinný vydať písomné vyhlásenie o splatení vkladov alebo ich časti pri zápise spoločnosti do obchodného registra. Vyhlásenie má obsahovať údaj o splatení vkladu jednotlivými zakladateľmi, ktorí sa následne stávajú zápisom spoločnosti spoločníkmi spoločnosti. Vyhlásenie správcu vkladu sa pripája k návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra. Obsahom vyhlásenia je rozsah a spôsob splatenia vkladov jednotlivými skladateľmi. Z vyhlásenia správcu vkladu musí byť zrejmé, v akom rozsahu jednotliví vkladatelia platili svoje vklady. Výška vkladov spoločníkov je uvedená v spoločenskej zmluve. Ručenie správcu vkladu vzniká *ex lege* a spravuje sa primerane ustanoveniami § 303 až 311. Nároky z titulu ručenia si môže uplatňovať spoločnosť voči správcovi vkladov vtedy, ak spoločník nesplatí sumu, na ktorú bol zaviazaný. (rozsudok Okresného súdu v Poprade z 11. januára 2013, sp. zn. 21 C 73/2011)

Právne úkony

§ 44, § 53, § 63, § 105, § 132 až 134 z. o. k.

Subjekty mající dôležitý zájem na vydání rozhodnutí o vyloučení člena statutárního orgánu Obchodní korporace, členem jejíhož statutárního orgánu je osoba, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace podle § 63 a násl. z. o. k., má

důležitý zájem na vydání rozhodnutí o vyloučení ve smyslu posledně označeného ustanovení.

(uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 21. februára 2018, sp. zn. 29 Cdo 2227/2016)

Z odôvodnenia:

Jsou-li splněny zákonné podmínky (srov. zejména § 64 a § 65 z. o. k.), soud rozhodne o tom, že konkrétní člen statutárního orgánu nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace nebo v ní být osobou v obdobném postavení (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze z 1. září 2016, sp. zn. 14 Cmo 360/2015, uveřejněné pod číslem 1/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní; dále jen „R 1/2018“). Právní mocí rozhodnutí o vyloučení přestává být osoba, které se rozhodnutí týká, členem statutárního orgánu ve všech obchodních korporacích (§ 66 odst. 1 z. o. k.), a současně vůči ní působí po dobu vyloučení překážka výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace (§ 66 odst. 2 z. o. k.); taková osoba se (po dobu svého vyloučení) nestane členem statutárního orgánu obchodní korporace, ani kdyby byla do této funkce zákonným způsobem povolána (§ 155 odst. 1 věta první o. z.).

Řízení o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce bylo (do 29. září 2017) řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu § 2 písm. e) a § 85 písm. a) z. ř. s. [srov. R 1/2018]. Od účinnosti části druhé zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (tj. od 30. září 2017), jde o řízení výslovně uvedené v § 3 odst. 2 písm. b) a § 85 písm. b) z. ř. s. Lze je zahájit i bez návrhu, což nad rámec pravidla vyjádřeného v § 13 odst. 1 z. ř. s. výslovně zdůrazňují i ustanovení § 63 odst. 1 a § 65 odst. 1 z. o. k.

Zákon výslovně neupravuje účastenství v řízení. Účastníky řízení jsou proto podle § 6 odst. 1 z. ř. s. navrhovatel (bylo-li řízení zahájeno návrhem) a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno. Účastníkem řízení je tudíž nepochybně osoba, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a dále – s ohledem na důsledek předvídaný ustanovením § 66 odst. 1 z. o. k. (srov. výše) – i všechny obchodní korporace, v nichž dotyčná osoba vykonává (podle informací dostupných soudu, zejména podle zápisu v obchodním rejstříku) funkci člena statutárního orgánu (k účastenství těchto obchodních korporací srov. I úpravu obsaženou v § 67 odst. 2 z. o. k.).

Jak se podává z § 13 odst. 1 věty druhé z. ř. s., je soud povinen zahájit řízení o vyloučení bezodkladně vždy, dozví-li se o skutečnostech rozhodných pro vedení řízení o vyloučení (§ 13 odst. 1 věta druhá z. ř. s.).

Návrh na zahájení řízení může podat osoba, která má důležitý zájem na vyloučení určitého člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce. Pojem „důležitý zájem“ je třeba vykládat širěji než jen jako právní zájem; zahrnuje (mimo jiné) i zájem ekonomický, morální či společenský. Současně je třeba mít na paměti, že primárním cílem úpravy je prosazení veřejného zájmu na tom, aby funkci člena statutárního orgánu obchodní korporace nevykonávaly osoby, které se dopustily kvalifikovaného (t. j. ustanoveními § 64 nebo § 65 z. o. k. předvídaného) porušení povinností spojených s touto funkcí (a u nichž jsou tak dány závažné pochybnosti o tom, že by tuto funkci vykonávaly řádně a v souladu se zákonem).

Jakkoliv může být s ohledem na okolnosti případu potřebné, aby navrhovatel tvrdil skutečnosti, z nichž odvozuje důležitý zájem ve smyslu § 63 odst. 3 z. o. k., u řady navrhovatelů bude tento zájem zjevný *per se*, z jejich vztahu k osobě, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace (srov. obdobně při výkladu § 11 odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, usnesení Nejvyššího soudu ČR z 30. října 2017, sp. zn. 29 Cdo 2624/2016).

V souladu s právní teorií (srov. ŠTENGLOVÁ, I. Některé souvislosti vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce. In *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 4, s. 104 – 109) lze za takové navrhovatele, jejichž důležitý zájem (opravňující je podat návrh podle § 63 a násl. z. o. k.) bude dán již jejich vztahem k osobě, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, považovat především obchodní korporaci, členem jejíhož statutárního orgánu daná osoba je (a to bez ohledu na to, zda se měla dopustit porušení svých povinností předvídaných ustanoveními § 64 nebo § 65 z. o. k. právě v této obchodní korporaci), ostatní členy statutárního orgánu takové obchodní korporace, popř. členy jejího kontrolního orgánu, a zpravidla i její společníky.

V případě obchodní korporace, členem jejíhož statutárního orgánu je osoba, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, je pak uvedený závěr o to zjevnější, že tato obchodní korporace se řízení o diskvalifikaci člena svého statutárního orgánu účastní vždy, i když není navrhovatelem, a to právě proto, že se jí řízení o vyloučení přímo týká (rozhodnutím o vyloučení zanikne funkce člena jejího statutárního orgánu).

Dovolatelce lze přisvědčit, že je to právě dotčená obchodní korporace, vůči níž je člen jejího statutárního orgánu povinován péčí řádného hospodáře, resp.

povinnosťmi plynúcimi z výkonu této funkce. Jejich porušením je právě tato obchodní korporace přímo dotčena, a proto má především ona důležitý zájem na zahájení řízení podle § 63 a násl. z. o. k. Na uvedeném závěru pak ničeho nemění ani skutečnost, že tato obchodní korporace (její příslušný orgán) může takovou osobu odvolat z funkce člena statutárního orgánu; takové odvolání totiž nemá (logicky) stejné důsledky, jako je rozhodnutí soudu o vyloučení (srov. § 66 odst. 1 z. o. k. a článek doc. JUDr. I. Štenglové citovaný výše).

Nejvyšší soud proto uzavírá, že obchodní korporace, členem jejíhož statutárního orgánu je osoba, která má být rozhodnutím soudu vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace podle § 63 a násl. z. o. k., má důležitý zájem na vydání rozhodnutí o vyloučení ve smyslu posledně označeného ustanovení.

Zákaz konkurence

§ 65, § 136, § 196, § 196a, § 249 OBZ

Nároky vyplývající z porušení zákazu konkurence uplatňuje společnost přímo vůči osobě, která porušila zákaz konkurence, a nie vůči subjektom, s ktorými alebo v prospech ktorých uvedená osoba konala. Pritom platí, že na uplatnenie nárokov súvisiacich s porušením zákazu konkurence vzniká spoločnosti právny nárok, spoločnosť však nie je povinná vymáhať ich, pokiaľ sama nemá záujem.

(rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29. septembra 2008, sp. zn. 4 Obdo 29/2007)

Vzdanie sa funkcie štatutára

§ 66, § 105, § 105a, § 105b, § 106, § 107, § 260, § 576 OBZ; § 2, § 7 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov

Ústavný súd považuje uloženie povinnosti zanechať funkciu konateľa obchodnej spoločnosti vzdaním sa tejto funkcie za nesúladne so znením čl. 9 ods. 7 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov.

(nález Ústavného súdu SR z 15. januára 2015, sp. zn. II ÚS 404/2014)